

USPEH DEVETMESEČNEGA POSLOVANJA

Poslovni rezultati devetmesečnega poslovanja tovarne kažejo, da je uspeh še zadovoljiv, kljub vsem težavam, ki nas spremljajo.

Res je, da rezultati niso takšni, kot bi jih želeli, oziroma, kot smo jih dosegali v preteklosti, vendar smatram, da so sprejemljivi glede na splošno stanje našega gospodarstva. Doseženi uspeh nam kaže pot, po kateri bo morala tovarna usmeriti svoj korak v cilju razvoja in perspektivnega poslovanja.

Rezultati letošnjega devetmesečnega poslovanja nasproti istemu obdobju lanskega leta nam kažejo gibanja poslovnih dogodkov takole: glej tabelo 1!

Tabela 1

	30. 9. 1970	30. 9. 1971	%
Celotni dohodek	49.902.068,47	53.532.849,44	107,3
Poslovni stroški	33.682.820,10	42.209.752,84	125,3
Dohodek	23.922.533,52	21.999.308,13	92,0
Osební dohodek	15.124.025,30	18.685.543,30	123,5
Ostali dohodki	8.978.495,22	3.303.764,83	37,7
Zakonske obveznosti	3.000.421,91	2.797.543,80	93,2
Dobiček	5.798.073,31	516.221,03	8,9

Na prvi pogled so rezultati letošnjega devetmesečnega poslovanja doka neugodni, posebno če primerjamo do seženo višino dobička v letu 1970 z letom 1971. S tem rezultatom vsekakor nismo in ne moremo biti zadovoljni, kajti padec dobička je tako občuten da je lahko zaskrbljujoč, če bi to stanje ne imelo svojih opravičljivih razlogov. Dejstvo pa je, da so se posamezni poslovni stroški v letošnjem letu gibali

temeljito analizirajo stanje in ukrepejo vse potrebno, da bi negativne vplive kar se da zmanjšali. Mislim, da je odveč omenjati dejstvo, da je akcija v tem smislu že v teku. Da je ukrepanje nujno potrebno, ne samo zaradi razlogov zunanjih vplivov, temveč tudi notranjih, pa nam kažejo naslednji podatki.

Stanje zalog in nedokončane proizvodnje na eni in stanje kupcev ter dobaviteljev na drugi strani: glej tabelo 2!

Tabela 2

Stanje	30. 9. 1970	30. 9. 1971	v %
Zaloge	9.003.258	10.337.957	114,8
Repromaterial	5.340.207	7.149.971	133,9
Polizdelki in ned. polizdelki	2.363.077	3.526.239	149,9
Kupci	17.930.869	20.604.850	114,9

nekoliko drugače, kot v lanskem letu, zaradi česar je tudi rezultat temu primeren.

Če ugotavljamo slabši rezultat devetmesečnega dela tovarne nasproti istemu obdobju leta 1970, potem moramo poiskati vzroke, ki so bistveno vplivali na naš uspeh.

Analiza poslovanja kaže naslednje

Celotni dohodek smo presegli za 7% nasproti letu 1970, vendar ne v tisti višini nasproti letu 1971, kot ga določa letni gospodarski plan. Poslovni stroški so preokaračeni za 25% v tem obdobju nasproti istemu obdobju preteklega leta. Izplačani osebni dohodki so se povečali za 23,5% v primerjavi z letom 1970. Dobiček pa je dosežen za to obdobje samo za 8,9% nasproti devetmesečnem lanskem letu.

Gornji podatki kažejo bistvene spremembe in premike v rezultatih poslovanja v letu 1971. Postavlja se nam vprašanje, kateri faktorji in pogoji so vplivali na naše poslovanje v tem času. Kje so razlogi za slabše poslovne uspehe? Ker nam prostor ne dopušča širše obravnave, bom poskušal v nekaj stavkih odgovoriti na vsa vprašanja.

Po mojem mnenju je del krivde vsekakor treba pripisati inflaciji v gospodarstvu, ali bolje rečeno zvišanju cen. Po naši oceni so se stroški poslovanja v letu 1971 dvignili za 20% v primerjavi z letom 1970. Dvig cen reproma-

Če sedaj upoštevamo vsa dejstva in pogoje, v katerih smo delali v navedenem obračunskem času, potem lahko ugotovimo, zakaj je stopnja dobička relativno zelo majhna. Da se je višina dobička zmanjšala, je delno tudi razlog povečana stopnja amortizacije, in sicer kar za 105 milijonov S din. Za toliko pa bi bil dejansko večji dobiček. Zakaj smo povečali višino letne amortizacije pa mislim, da je vsakomur jasno.

Če se lahko ta izdatek opraviči in ga smatramo za pozitivnega, potem so povečanja vrednosti zalog toliko manj opravičljiva glede na to, da nas v veliki meri sredujejo že tako manjkajoča obratna sredstva. Kolikšna je vezava oziroma povečanje teh sredstev v tem obdobju nasproti letu 1970 pa nam dolj zgovorno povedo navedeni podatki. Največja obremenitev so vsekakor kupci, kajti roki plačila so v dani situaciji za nas absolutno predolgi.

Drugi problem, ki je tudi našega lastnega izvora, pa so prekomerne zaloge vseh vrst. Da se razbremenimo tega bremena, kot sem že uvodoma omenil, moramo hitro ukrepati pri vseh službah in posameznikih, točno določiti naloge in roke, vse s ciljem občutnega znižanja poslovnih stroškov, za kar pa mislim, da imamo vse pogoje. Izpolnitev nalog pa bo garancija za uspešen zaključek poslovnega leta 1971.

Vojko Rupnik

Kaj se je dogajalo v svetu tedaj, ko je nastajala nova Jugoslavija

Ker je bila druga svetovna vojna vojna dveh velikih taborov, antifašistične kaolicije in sil tako imenovane Trojne pogodbe, je bila vsaj po svoji zunanji vsebini bistveno različna od izrazito imperialistične prve svetovne vojne. Zato je bilo geslo antifašistične kaolicije (SZ, ZDA in Vel. Britanija) boj za veliko in demokratično vsebino Atlantske izjave, geslo nacionalsocialistične fašistične tabora (Nemčija, Italija in Japonska) pa »neue Ordnung«, to je »novi red«, ali po domače povedano: razdelitev sveta, oziroma nadvlada fašističnih sil nad vsem svetom. Znano je tudi, da je bilo bojno geslo in vsebina NOB naših narodov: Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Razumljivo je, da nas najprej zanimajo položaj na dveh, takrat najvažnejših svetovnih frontah, na vzhodni in afriški. Na vzhodni fronti sta se v času I. zasedanja AVNOJ in neposredno za njim odigrali dve usodopolni vojni fazi za 6. (in 4.) nemško armado na velikem prostoru Kavkaz—Volga—Don. Od 19. do 23. novembra 1942 je bila namreč Rdeča armada v veliki ofenzivi in je popolnoma obkolila Nemce pri Stalingradu, od 23. novembra 1942 do 2. februarja 1943 pa je ruska armada zdrobila močno nemško intervencijo (von Monnstein), popolnoma uničila 6. nemško armado in prvič v zgodovini ujela živega nemškega maršala (von Paulus). Ali če bi dejali nekoliko drugače: še 19. novembra 1942 je tekla ruska fronta približno na črti Kletskaja—Dubovka—Volga—Stalingrad in je imel Hitler prav, ko je 8. novembra v Münchenu dejal, da po Volgi navzgor in navzdol ne more več nobena ruska ladja, pa je bil položaj že 25. novembra popolnoma drugačen, ker so Rusi strahovito udarili od Serafimoviča proti Artemovu od Kletskaja proti Kalaču in izza Volge proti Dubovki.

Dne 8. novembra ob pol štirih zjutraj so se na zahodni obali severne Afrike začele izkrcavati angloameriške sile, katerih naloga je bila skupaj s sijajno prodirajočo 8. angleško armado od egiptovskih vrat preko Cirenjake in Tunica, čimprej likvidirati afriško fronto.

Spričo tako ugodnega vojaškega položaja na jesen 1942 — predvsem Stalingrad pomeni velik preobrat v II. svetovni vojni — pa je bil političen položaj nekoliko drugačen. Znano je, da je bil sredi avgusta 1942 Churchill v Moskvi, kjer je povedal Stalinu, da druge fronte na zahodu to leto še ne bo. V uradnem komuniqueju je bilo sicer rečeno (18. avgusta), da bosta obe vladi angažirali vse sile za »dokončno uničenje nacionalsocializma in sleherne podobne tiranije«, a Churchill je moral 8. septembra priznati v Spodnjem domu, da so Rusi prepričani, da ne Angleži in ne ZDA niso storili dovolj, da bi se razbremenilo njihovo silovito breme, skoraj ves vojaški nemški potencial. Isto je z

nekoliko drugačnimi besedami povedal 6. novembra tudi Stalin. Vse to — in še marsikaj, o čemer na tem mestu zaradi odmerjenega prostora ne moremo razpravljati — je pomenilo, da velika antifašistična kaolicija le ni bila tako trdna, kajti Rusi so samo po sebi razumljivo zahtevali dejanj in ne samo besed.

Čeprav je med Rooseveltom in Churchillom vladalo popolno politično taktično zaupanje in sta si bila glede povojne ureditve sveta na jasnem (poleg uresničitve Atlantske izjave še dolga doba miru, sodelovanje s Sovjetsko zvezo in Kitajsko, bodoči svet pa naj bi bil zgrajen na zaupanju, medsebojnem razumevanju in volji po realnosti) — vendar izgledi zmage antifašistične kaolicije in načrti za povojno ureditev sveta pred stalingrajsko katastrofo le še niso bili tako močno realni. Nemci (Italijani) in Japonci so bili še močni. Ribentrop je ob drugi obletici sklenitve Trojne pogodbe 27. septembra 1942 čisto upravičeno trdil da ima nemška vojska zasedenega 1,6 milijonov kvadratnih kilometrov zemlje, da je Rusija izgubila dve tretjini svojega žitorodnega ozemlja, nad dve tretjini ozemlja, ugodnega za živinorejo, vso industrijo sladkorja, 60 do 70% železa in jekla, 95% mangana, rude, aluminij pa skoraj v celoti in 90% naftnih polj. S tem je bila — je rekel Ribbenstop — preskrba Evrope zagotovljena, v Nemčiji se je že dvigal racionirani obrok mesa in kruha in, da »ne more biti več težav glede surovin in oborožitvene industrije«. Zmotil pa se je, ko je dejal, da bo dobil sovražnik pri Stalingradu »udarec, od katerega se ne bo več opomogel.« Še bolj je zanimiv veliki Hitlerjev govor 8. novembra 1942, v katerem je trdil, da gleda z velikim zaupanjem v bodočnost, kajti zmaga pripada samo tistemu, ki jo zasluži in je odločno poudaril, da ne bo nobene mirovne pogodbe več od nemške strani (zadnja je bila pomladi 1940), Stalingrad, to »važno križišče žitnega in rudnega prometa« pa bo preprosto zavzel.

Bistveno drugačna podoba pa e nam pokaže jeseni 1943. Reči je treba najprej, da je bil v tem času italijanski imperij že na tleh in da se je angloameriška vojska že bojevala na italijanskem škornju. Če je tekla 31. marca 1943 vzhodna fronta še nekako na črti Leningrad — Vjazma — Orel — Har'kov — Rostov na Donu — Novorosijsk, se je ta do jeseni (začetek oktobra 1943) že znatno pomaknila proti zahodu in dosegla črto Vitebsk — Korosten — Dnjeper — Salino — Taganrog — Črno morje. S te črte so začeli Rusi znamenito zimsko ofenzivo 1943/44, ki je bila čez sedem mesecev kronana z velikim uspehom, saj je tekla 1. maja 1944 fronta že na črti Finski zaliv — Pskov — Sarni — Černovice — Odesa. Vse to so bili še kako otipljivi vojaški dokazi bližajočega se nemškega zloma.

Razgovor z Gizelo Hribarjevo

Hribarjeva Gizela je priučevalka v montaži. Ni naključje, da sem se odločila za pogovor z njo. Zanimalo me je, kaj jo je kot mlado dekletce, pred dvajsetimi leti pripeljalo iz Lendave v Črnuče.

Kot vsako mlado dekle, si je tudi ona želela »ogledati svet od blizu«. V tistih časih je Ljubljana še predstavljala »svet«. Ko se je zaposlila v tovarni, je najprej delala v montaži, nato v oddelku keramike, tri leta v trafo oddelku, nato pa spet v montaži, kjer je še sedaj. Skratka, prišla je za vsako delo, ki ji je bilo dodeljeno in tudi uspela. Zaradi svoje vestnosti pri delu je bila določena za predelavko — po novem za priučevalko. Do tega ni prišla samo zaradi pridnosti pri delu. Potrebno je bilo tudi dopolnilno izobraževanje. Težko se je za to odločila, vendar je sedaj zadovoljna in pravi, da je bilo sicer težko, za delo z ljudmi pa potrebno in pomembno. Nazadnje pa ji je uspeh, ki ga je dosegla z dodatnim izobraževanjem, tudi v osebno zadovoljstvo.

Svoje delo opravlja z zadovoljstvom in pravi, da tudi delo z ženami ne predstavlja posebnega problema. »Sama sem ženska, mati in žena, zato se lažje vživim v položaj sodelavke. Svojim sodelavkam rada pomagam in jih učim, da čimbolje opravljajo svoje delo. Ne trpim pa slabih odnosov nadrejenih do podrejenih. Sem mnenja, da bi bilo bolje, če bi odnosi temeljili bolj na poslovnosti in enakopravnosti, kajti le tako bi dosegli resnične uspehe. Kljub ogromnemu napredku in modernizaciji proizvodnje v montaži, sem mnenja, da še niso izkoriščene vse možnosti. V odnosih mi ni všeč na eni strani prevelika »familijarnost« med vodnimi in prevelika distanca med podrejenimi. Ob pravilnem upoštevanju posameznika se tudi delo uspešneje opravlja.«

Vse to in še marsikaj sva se pogovorili, vendar sama pravi, da je bolje, če se vsega ne napiše. V dvajsetih letih se človek nauči marsikaj tudi zamolčati...

Mimi Ritonja

Naši jubilanti

10-LETNIKI

1. Balič Stjepan — zastopnik Elme
2. Bufolin Jože — elektro odd.
3. Bedekovič Nada — OTK
4. Car Amalija — profili
5. Juras Anton — profili
6. Klemen Janez — skladišče
7. Krljič Vlado — montaža
8. Lap Jože — orodjarna
9. Marjanovič Dragica — štanice
10. Mrvar Rozka — montaža
11. Potočnik Tončka — profili
12. Perko Dragica — elektro odd.
13. Polanič Matilda — nekovine
14. Štebej Marija — splošni odd.
15. Šubelj Mihaela — montaža
16. Uršič Joža — montaža
17. Veršnik Mara — nekovine
18. Vogrič Danica — montaža
19. Zdravkovič Viktorija — PPS
20. Žagar Ivan — pešel
21. Kutnjak Irma — OTK
22. Teršar Janez — TPP

20-LETNIKI

1. Bugarški Cilka — računovodstvo
2. Bočkovec Štefan — štanice
3. Bolta Franc — skladišče
4. Erceg Franc — skladišče
5. Glažar Tončka — montaža
6. Hribar Gizela — montaža
7. Hribar Stanislav — nekovine
8. Mašič Nafa — montaža
9. Omejc Albina — splošni oddelek
10. Pečar Marija — OTK
11. Pirih Elvira — orodjarna
12. Pavšek Henrik — TPP
13. Sadar Rozka — montaža
14. Šuštar Ivanka — elektro
15. Urbas Stana — poenterka in ključ.
16. Verbič Tončka — OTK
17. Vračko Fanči — montaža
18. Žmavc Anton — orodjarna
19. Čebulj Kristina — OTK

Razgovor z Maro Veršnikovo

Če hočes človeka spoznati, ga razumi, se živeti v njegovo doživljanje in počutje, moraš spoznati njegovo preteklost: kaj vse je doživel, kako ga je življenje oblikovalo in preizkušalo, da je postal tak, kakršen je. Tako nam postane sprejemljiv in bližji.

Ali kaj, ko je način našega življenja tak, da nas vse preveč razdvaja in medsebojno odtuja in v svojem, pogosto brezcilnem hitenju tako neradi postanemo in prisluhnemo svojemu bližnjemu. To pomanjkljivost občutimo in gremo nam življenje, a zdi se, da si ne znamo pomagati.

O tem sem razmišljala, ko sem poslušala Maro Veršnikovo. Nič več nenavadna se mi ni zdela njena izredna neposrednost in čustvena odzivnost — saj zna jokati, se jeziti in se smejati, vse v eni sapi, — ko sem izvedela, da je še pred desetimi leti, tik predno je prišla v Elmo, živela preprosto življenje in pasla očetovalce na planoti Bosanske Krajine.

Ko ji je bilo dvajset let, se je, prvič v življenju, vsedla na vlak in se pripeljala v Ljubljano. Koliko poguma je terjala ta odločitev in kakšne napore je pomenila prilagoditev novemu okolju, si je težko predstavljati, kajti bila je popolnoma neuka, naš način življenja in naše navade pa so ji bile povsem tuje. Ljudje pa čudni in nenavadni. Po prvem začudenju se ni več obotavljala — začela se je učiti. Učila se je in med solzami domotožja »požirala« tudi solze ponižanja in posmeha. Ker pa o ljudeh raje misli dobro kot slabo, se je naučila tudi dobrohotno prezreti žaljivo opazko ali neupravičeno grajo. Vendar so težave postajale manjše in manjše. Naučila se je jezika, privadila se je delu — postala je ena naših najboljših delavk. Ljudje so jo sprejeli, pri tem pa je prav gotovo pomagal njen nalezljivi smeh ter njena preprosta, velikodušna narava. Pri vsem tem se je utrčila proti vsakdanjim malenkostim, zaradi katerih se mnogi tako radi »cmerimo«. Ne-

kaj pa jo je le hudo potrla. Naj pripoveduje sama:

»Verjemite mi, svojo desetletnico v tovarni sem pričakovala kot pričakuje otrok Dedka Mrza in v resnici je bilo to zame eno najlepših doživetij. Bilo je tako slovesno in domače obenem, da sem se še sama sebi zdela naenkrat pomembna. Toda kaj, ko pa me je čakalo tako bridko razočaranje: iz oddelka, kjer delam že leta in leta, in kjer mi delo gre dobro od rok, sem bila premeščena na štanice. Premestitev me žalosti iz več vzrokov. Delala sem na ročju likalnika v bakelitu, kar mi je zelo prijalo, saj rada uporabljam mišice in tudi okrog stroja se rada »sprehodim«. Pri tem delu sva s sodelavko odvisne druga od druge in reči moram, da sem se doslej s sodelavkami zelo dobro razumela, čeprav smo se, priznam, zaradi moje hitre vzklipljivosti, tudi že sple, toda jaz sem »hitro dobra«. Najhuje je seveda, ker sem zelo prikrajšana pri osebnem dohodku, saj sem zaslužila kar 32 starih tisočakov manj kot prejšnji mesec. Razumem, da se premeščanju ni mogoče izogniti, vendar ne razumem, zakaj so tako velike razlike v plačah med štancami in bakelitom, saj sem se na štancih prav tako trudila vsak dan vseh osem ur! Krivično se mi zdi, da sem po desetih letih tako nazadovala. Tolažba, da je premestitev začasna, se mi ne zdi prepričljiva. Rada sem v Elmi, rada delam, tudi nočnega dela se ne bojim, toda povem vam, srečna bom šele tedaj, ko bom spet na starem delovnem mestu!«

Mnogo ljudi je takih, da so lahko srečni le v domačem kraju: tam kjer so se rodili, kjer so preživeli mladost, v pokrajini, ki jim je vtisnila v dušo svoj pečat, zato so drugod kot izkoreninjeni — Mara pa ne sodi mednje!

»Kaj bi doma v Bosni? Tu imam družino, tu imam delo — tu je zdaj moj dom!« tako je povedala...

Marta Klemenc

Tu smo, vaši smo...

Morda se res nekam nenavadno sliši, vendarle je res, pristanek na samoprispevek je naša državljanska dolžnost.

Vse, kar družba ima, mora vedno plačati iz tistega denarja, ki ga je ustvarilo gospodarstvo in je dan na razpolago družbenim organom, ali občini ali republiki, da z njim pokrivajo potrebe, ki niso neposredno vezane na proizvodnjo.

V družbenem merilu ne moremo zbirati denarja posebej za vsako skupno potrebo, saj bi to bilo preveč neracionalno in tudi nesmiselno. Zaradi tega se predpisujejo davki in drugi splošni prispevki in zato so organi, predstavniška telesa in službe, ki ta denar razporejajo. Pri normalnem stanju stvari bi se tedaj tudi stroški za šolstvo, za izgradnjo novih šol in drugih objektov varstva, morali financirati iz teh skupnih rezerv. Predlaganje samoprispevka, torej dodatne obdavčitve, je vsekakor izredna mera, ki je očitno posledica posebne situacije. To so današnje težave v gospodarstvu, katerih jedro je prevelika potrošnja. Potrošnja pa se seveda napaja iz osebnih dohodkov. Zmanjšati potrošnjo pomeni zmanjšati osebne dohodke in zato zmanjšanje osebnih dohodkov za del odstotka nima samo pomen za izgradnjo objektov, ampak bo imelo pozitivne učinke tudi v narodnogospodarskem smislu. Ta vpliv bo sicer majhen, vendar ne gre zanemariti tudi te strani.

Izhajamo torej iz ugotovitve, da je samoprispevek potreben prav zato, ker nam je družba z vsemi mogočimi političnimi in drugimi merami omogočila previsoke osebne prejemke. Zato samoprispevek bistveno ni nič drugega kot vračanje družbi enega dela tistih dohodkov, ki smo jih preveč prejeli.

Seveda se moramo zavedati, da so

kot dvolična družba. Ko smo ugotavljali, da kot narod slabo skrbimo za otroško varstvo — saj menda skrb za otroke je stvar širše družbene skupnosti (v našem primeru republike in ne le občine!), smo se izgovarjali, da pač nimamo potrebnih finančnih sredstev, čeprav smo istočasno trošili in zadovoljevali vse mogoče in nemogoče potrebe. Tudi kot posamezniki, kot starši smo se obnašali podobno. Kupovali smo avtomobile, si opremljali stanovanja ipd., vse z željo, da bi naši otroci imeli več, kot smo imeli mi, da bi jim bilo bolje kot nam, zraven pa smo pogostokrat pozabili poskrbeti za njihovo varnost, varstvo, vzgojo. V svoji veliki vnemi po njihovem materialnem blagostanju (in tudi lastnem!) smo jih pogosto prikrajšali za prisotnost, za odgovore na postavljena vprašanja in včasih tudi za ljubezen in toplino.

Zdi se mi, da je tak odnos do problema otroškega varstva med drugim tudi odraz neenakopravnosti oziroma pasivnosti žensk — pač nismo imele dovolj besede pri odločanju, kako deliti sredstva, oziroma se nismo znale dovolj prepričljivo zavzemati za varstvo svojih »mladičev«, saj je kljub delitvi dela med možem in ženo otroško varstvo še vedno bolj skrb matere.

Menim torej, da je za dokončno oz. dolgoročno rešitev otroškega varstva odgovorna širša družbena skupnost in ne občina. Če bo družba prepustila to skrb prvenstveno občini potem, bo poskrbela za socialno neenakost že v otroški dobi, saj bodo imeli možnost vsestranskega razvoja le otroci nekaterih občin. (Zgodilo bi se lahko, da bi občine prepustile to skrb kar krajevnim skupnostim ali pa kar hišnim svetom!) V občinah pa, kjer je problem varstva posebno pereč, bi le-te lahko tudi same dodatno iz občinskega proračuna skupno s krajevnimi skupnostmi organizirale varstvo.

vse take ocene zelo relativne, koliko je to preveč, in kdo naj bi bil razsodnik. Zaradi tega ostane le ocena ekonomskega analitika, ki nam govori, da imamo na splošno (ali povprečno) previsok standard z ozirom na tehnično in organizacijsko raven naših proizvodjalnih sil. To velja seveda za povprečje in v primerjavi z drugimi deželami.

To dejstvo je priznal tudi predlagatelj samoprispevka, saj je postavljena spodnja meja dohodka, izpod katere se samoprispevek ne plačuje.

Če opisane razmere dobro premislimo, je samoprispevek zelo pravična mera, s katero se samo delno izravnavajo nepravilnosti v današnji delitvi in razporejanju narodnega dohodka.

Branko Prhne

Če bi pri nas ustvarjena sredstva delili v skladu s potrebami in v skladu z načeli, ki jih proglašamo, bi danes otroško varstvo ne bilo problem, ki vpije v nebo. Čeprav so vseskozi, odkar je z množično zaposlitvijo žena ta problem nastajal, v naši družbi prevladovala pozitivna stališča do tega problema in nismo skoparili z včasih kar patetičnimi parolami, da so »otroci naše bogastvo in naša sreča«, smo se to pot izkazali

Skrbi me, in verjetno nisem edina, da bodo ob pripravljenosti občanov, da posežejo v svoj žep, odgovorni organi ugotovili, da otroško varstvo vendarle ni tako pereč problem in bo vse ostalo lepo po starem. Zakaj ne bi začeli reševati problema sistematično, pri njegovih temeljih, kot to lahko vidimo pri sosedih na zapadu in na vzhodu?

Zakaj ne bi na primer mati do določene starosti otroka opravljala poklic matere doma, kar bi se ji seveda moralo šteti v pokojninsko dobo in zakaj ne bi republika za varstvo z zakonskimi predpisi zbrala potrebnih finančnih sredstev?

Ne razumem tudi, kako se moramo pri že itak neokusni reklami za samoprispevek v ljubljanskih občinah posluževati celo naših otrok. Mar ni to podobno prosjaku, ki pri svojem poslu brez sramu razkazuje svoj prizadeti del telesa?

Morda nimam prav in je tako gledanje socialne delavke nenavadno in nesocialno; ob tolikem navdušenju občanov me zares navdajajo dvomi.

Marta Klemenc

Da je morje okno v svet, je poznani rek, in tako so mislili tudi elmovski propagandisti: vzdali so ga v Egejsko morje, Solun je bil naš. Lahko je tu tiskarski škrat, so mogoče osvajalni nagoni posredi, kdo ve. Nič ni pomagati, čeprav

je bila taka okupacija potrjena z garancijskim listom. Pod pritiskom grške ambasade in rok naših vratarjev je mesto osvobojeno. Imamo pa še servis maršala Tita. Čakamo, kaj bodo rekli zdravniki, je pa to lahko tudi razširitev poslovnega predmeta.

GARANCIJSKI LIST

SR MAKEDONIJA

SKOPJE: Elektro mehanički uslužbeni servis
BITOLA: Metalno pretprijatje — mehanički servis
OHRIID: Trg. pred. »SOLUN« Gevgelija, servis Maršala Tita
»Polet«, elektro servis

Tako kot vsak dober gospodar pregleda pred uporabo svoje delovno orodje, so naredili tudi z našim skladiščem za finalne izdelke. Čeprav nosi ime finalno skladišče, je bilo videti, kot da še ni finalno. Od zgoraj so ga morali še odmašiti, da bi bolje požiralo vodo, kako se temu postopku reče, je težko uganiti. Ne ve se pa tudi, ali bodo vse od zgoraj odmašili pred uporabo, da nas ne bi zalilo. Čas bo prinesel svoje.

Tekoči trak bo stekel. Mojca je na vidiku. Manjka še nekaj za od zgoraj in še za od spodaj, v sredini se ne vidi. Zato so lendavski odborniki ob obisku ugotovili, da razlaga brez prikaza ni prepričljiva stvar. So pa komentirali pridobitev, to je montažni tekoči trak, pohvalno. Imeli so tudi pomisleke, če se bo obnesel, izpolnil pričakovanja delavke bodo odvisne druga od druge in še kaj. Med resnimi so bile tudi njim svojstvene hudomušne pripombe, kot: »Pojedinačnog pišanja nema!«

VPRAŠANJA VODENJA

V LUČI SODOBNIH TEHNOLOŠKIH PROCESOV

V našem podjetju že dolgo časa nismo niti javno, niti na sestankih obravnavali vprašanj, ki bi se dotikala problemov vodenja, odnosov v hierarhiji, organizacijskih povezav in podobno. Vsa pozornost je že nekaj let posvečena uvajanju modernjših strojev sodobnejše tehnologije in v zadnjem času še tekočemu traku. Na ta način nastaja pri odgovornih ljudeh vseh stopenj prepričanje, da so vsa vprašanja vodenja v bistvu tehnična vprašanja in da je vsa problematika tovarne rešljiva s stroji, trakovi, avtomati itd. Se veda pa je to le prepričanje, ki nima nobene osnove, saj mora biti vsakemu ki je prebral katero od sodobnih knjig o tej problematiki, jasno, da so problemi vodenja kompleksni, da obstajajo pri vseh stopnjah tehnološke razvitosti in so specifični samo z ozirom na delovne pogoje, ki jih vsakokratna razvitost tehnologije nudi oziroma zahteva.

Opuščanje delovanja na celoten kompleks vodenja in usmeritev samo na reševanje tehnike je groba napaka, prepričanje v edino zveličanost tehnike pa je lahko tudi usodna zmot, v vsakem primeru pa daleč od strokovnosti.

Sistem vodenja samo s pomočjo tehničnih sredstev je v strokovni literaturi dobil vzdevek tehnokratski. Glede na zgoraj načeta vprašanja gre tore za razjasnitev ali diskusijo — kje se pri nas v podjetju že pojavlja tehnokratski način reševanja problemov in

v kakšnih oblikah nastopa. Že dolgo je pri nas opazen proces nastajanja vedno večje oddaljenosti med delavcem za strojem in hierarhijo. Vedno ostrejša ločnica med tistim, ki navodila daje in tistim, ki jih mora izpolnjevati. To ločevanje se odraža tudi v dejstvu, da je centralna pozornost vodstva podjetja usmerjena v tehnične izpopolnitve, ki naj brez sodelovanja z ljudmi povečajo produktivnost podjetja. Marsikdo od brigadirjev, mojstrov, obratovodij in še od višjih misli: »Stroj in trak ali avtomat naj silita ljudi k večjemu delovnemu tempu, zakaj naj bi se jaz ukvarjal z osebnimi problemi posameznikov in zakaj naj bi obseg proizvodnje moje delavnice ali obrata bil v toliki meri odvisen od ljudi, njihov razpoloženja itd., če pa imamo možnost, da vso to problematiko rešuje stroj. In tu leži zmot. Res je, da bo stroj rešil del sedanje problematike. Toda, če bo fizični obseg proizvodnje povečan za določeno stopnjo, bodo osebna vprašanja dela z ljudmi, vprašanja njihov zadovoljstva oz. razpoloženja ostala in zato vplivala na večji obseg proizvodnje; njihov učinek bo torej večji ne pa manjši.

Sodobna tehnizacija tedaj ne zmanjšuje pomembnosti vseh ostalih faktorjev vodenja, ampak jih povečuje — potencira. Preostane nam sedaj, da navedemo nekaj tistih pomembnih faktorjev, ki smo jih v zadnjem času zamenjali: vprašanja delitve osebnih dohodkov, uvajanje kontroliranega dela.

V našem pravilniku so v osnovo vztrajni elementi tehnokracije. Njegova zasnova temelji na prepričanju, da je treba vsako delo ali vsak element dela zajeti in ga ustrezno stimulirati, da bi tako dosegli največji učinek delavca. Tako smo prišli do zelo razdrobljenih delovnih grup, do nagrajevanja in nadomestila za leta v Elmi, za starost, za upadanje delovne sposobnosti itd. Razvijajoč osnovne predpostavke pravilnika smo uvedli tudi kontrolirano delo v montaži. Vse to bi bilo treba stalno analizirati in ukrepati povsod tam, kjer so se pokazali slabi vplivi, to je, kjer slabi občutek pripadnosti skupini ipd. Tehnokratični element pravilnika je tam, kjer se nagrajevanje po težini ali strokovnosti poudarja (ali celo pretirava) na škodo delovne povezanosti s skupino, oziroma delovno enoto.

Drug element tehnokratičnega vodenja se kaže v odnosu delavec-mojster ali obratovodja. Povečani razpon v osebnih dohodkih in na splošno nizka raven naših najnižjih osebnih dohodkov ustvarjata praznino med delavcem in neposrednim vodstvom v delavnici. Vedno manj je razlaganja in vedno več je navodil in ukazov. Vodilni ljudje posvečajo vso pozornost delovnim nalogam proizvodnje, nihče pa ne premišlja o tem, kako so izvajalci psihično in fizično pripravljeni na izvajanja danih navodil in ukazov. Uvajanje mehaniziranih travkov bo v delavcu povečalo občutek pomembnosti, medtem ko ga v očeh predpostavljene postavljaja na raven avtomata.

Iz teh nasprotij kaj lahko pride do konfliktov, saj bo delavec terjati dolžno spoštovanje in razumevanje. Odgovornost neposrednega vodstva za formiranje skladno delujoče skupine o tekočem traku je direktna in zelo za pletena. Tu se ne more postaviti pred personalno službo naloga, preskrbeti ljudi za tekoči trak, saj skupina nastaja v vsakodnevnem premagovanju ovir v »uglaševanju« posameznikov na ritem skupine.

Tehnokratizem v zvezi s tekočim trakom se kaže v naslednjih mišljenjih

1. Tehnologi so opravili pripravo operacij, izmerili gibe, konstruirali priprave in odredili tempo gibanja traku

2. Sedaj je potrebno samo še, da kadrovska služba postavi ob trak delavce, ki jim tehnološki razložijo delo, jih poučijo o gibih in delo bo steklo. Mojster ali obratovodja bo nastavljal samo hitrost gibanja traku. Kdo bo poskrbel oziroma kdo bo odgovoren za nastanek grupe, ki bo skladno delovala pa še ne vemo, in je zato umestno vprašanje: ali je vodstvo delavnice in vsa hierarhija seznanjena s sociološko problematiko ljudi ob tekočem traku.

Tehnokratizem prodira na vsa področja in ne samo na tistih delih, ki so vezana na novo tehnologijo ali na nove stroje. Tako počasi vsi dobivamo občutek, da smo delček stroja, katerega tek smo vse manj sposobni uravnavati. Ta občutek se še povečuje ob splošnih gospodarskih težavah, ki vplivajo od zunaj. V takih razmerah je pomembno, da poskušamo znotraj podjetja ustvariti enotnost kolektiva, medsebojno razumevanje in tudi pripravljenost, da vsakdo stori nekoliko več, kot mu veleva neposredna službena dolžnost ali predpis.

Pri nas se vse predolgo zadržuje stara metoda vodenja, po kateri se je smatralo, da je vodja predvsem odgovoren za redno opravljanje tekočih poslov, da teče vse tako kot je včeraj ali pa pred 10 leti. Do danes še nismo privzgojili mišljenja, da je vodja dolžan analizirati in da pri odpravljanju napak misli ne samo na trenutno rešitev, ampak tudi na to, kako ali kaj naj se ukrene, da bi se napaka ne ponovila. Taka analiza naj ne bi zajela le lastno delovno območje, ampak čim širši krog. V praksi in reševanju tekočih vprašanj bi prišli na ta način do stalnih izboljšav v metodi vodenja in organizacije. Osnovna dolžnost vodje je torej iskanje novih izboljšanih delovnih metod, ne pa nadzorovanje tekočega dela. Tak

sistem bi moral biti pravilo od šefa lužbe do predelavca. Vodja, ki v enem letu ni predlagal ali izvedel nobene racionalizacije v delu svoje službe, je slab vodja, ne glede na njegove druge kvalitete ali kvalifikacije.

Zgoraj napisane misli imajo namen vzbuditi čimvečji krog ljudi k razmišljanju in k diskusiji s ciljem, da ojačamo naš kolektiv in ga pripravimo za premagovanje bodočih težav.

Branko Prhne

Napake ovirajo normalni potek dela

Tudi videz, ureditev delovnega mesta, red in čistota ter zaščita strojev je zelo pomembna stvar. Varstvo pri delu je v naši tovarni dokaj slabo organizirano; zaščita na avtomatih je zelo nepraktična, pomanjkljiva in zanemarljiva do skrajnosti. To bi se dalo urediti z zavzetostjo za stvar in majhnimi sredstvi, toda nikogar ni, ki bi to začel, zato so vsi ščitniki razbiti, pomanjkljivi in vse prej kot v okras in za zaščito avtomatov. Celotno obstoječih zaščitnih pokrovov ne uporabljajo, ker vodstvo oddelka ne posreduje pri delavcih dovolj učinkovito, da bi delali po navodilih. Zaradi vsega navedenega je delavnica močno zamaščena, olje škropi in se razpršuje okrog strojev po tleh.

Poleg zastojev zaradi pomanjkanja strojnih (nadomestnih) delov, pomanjkanja dela (slabo planiranje proizvodnje) in drugih dejavnikov, ki otežujejo normalni potek dela na avtomatih, je tu še glavni problem — problem delovne sile (kadrov). Skoraj dve leti se v oddelku avtomatov ni zaposlil kvalificiran delavec, zato se je kadrovska služba pred letom odločila za priučetev delavk za to delo. Tu je bila storjena »majhna« napakica, ki je tovarno veljala okrog pet milijonov starih din. Ko so delavke, ki niso bile izbrane po najbolj primernih kriterijih, po petih mesecih »šole« prišle v oddelk, so se začele razne težave, kot še nikoli do tedaj. Nekatere so kmalu po preizkusni dobi odstopile zaradi prenapornega dela, bolezenskih pojavov in nezainteresiranosti za delo. Ostale so le tri od sedmih delavk, od teh je le ena, ki ima dovolj znanja in volje za delo — tak je zaključek poizkusa, da bi na avtomatih zaposlili ženske.

Navedel sem le del problematike v zvezi z delom v oddelku avtomatov, če pa bi hotel podrobneje obravnavati vse pomembne dogodke, bi stvar bila mnogo obširnejša, morda celo dolgovozna.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Ignac Erhatic

Zahvala

Iskreno se zahvaljujem vsem sodelavcem montaže, ki so ob smrti mojega dragega očeta sočustvovali z menoj, očetu pa poklonili cvetje in ga sprejeli na njegovi zadnji poti.

Anica Sasso

Glasilo STIK izdaja delovna skupnost ELMA — tovarna elektromateriala Ljubljana-Crnuče. Ureja ga uredniški odbor, izhaja enkrat mesečno.

Odgovorni urednik: Jože Tršar
telefon 343 271, int. 12

Rokopisov ne vračamo
Tisk: Tiskarna PTT, Ljubljana